עין משפט
נר מצוה

ג א מיי' פ"ט מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כ :

ד ב מיי' פ"ה מהלכות איסורי מזבח הל' ס :

ה ג מיי' פי"ג מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יג :

ו ד מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הל' כח:

תורה אור

ובמחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וזו *היא עבודה קשה שבמקדש, זו היא ותו לא- והא איכא מליקה והא איכא חפינה אלא זו היא מעבודות קשות שבמקדש: א"ר יוחנן: בעי רבי יהושע בן עוזאה בין הבינים של מלא קומצו מהו? א"ר פפא דגואי לא תיבעי לך דודאי קומץ הוא דבראי לא תיבעי לך דודאי שירים הוא כי תיבעי לך דביני ביני מאי? א"ר יוחנן: הדר פשטה (א) יהושע [בן] עוזאה בין הבינים=ספק נינהו הכי עביד: אמר רבי חנינא מקטיר קומץ לחודיה-תחלה והדר בין הבינים דאי אמרת בין הבינים ברישא דילמא שירים נינהו והוו להו שירים שחסרו בין קמיצה [להקטרה] ואמר מר *שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה-אין מקטירין עליהן את הקומץ, אי הכי השתא נמי איקרי כאן: *כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו? א"ר יהודה בריה דר"ש בן פזי דמקטיר ליה לשום "עצים" כרבי אליעזר דתניא *רבי אליעזר אומר "לריח ניחוח" אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים הניחא לרבי אליעזר אלא לרבנן מאי איכא למימר? אמר רב מרי דקמצי שמיני, השתא דאתית להכי רבי אליעזר נמי לכתחלה דקמצי שמיני: (בין הביניים פש"ט ומח"ץ ופז"ר וחש"ב בחפינ"ת חביר"ו סימן): בעי רב פפא בין הבינים של מלא חפניו מהו מאי קא מבעיא ליה: אי גמר "מלא" "מלא" מהתם היינו הך? רב פפא הכי בעי ליה "מלא חפניו, והביא" בעינן והא איכא או דילמא "ולקח והביא" בעינן והא ליכא, תיקו. אמר *רב פפא פשיטא לי "מלא קומצו"=כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מהו, מלמטה למעלה מהו, מן הצדדין מהו, תיקו. אמר רב פפא פשיטא לי "מלא חפניו" כדחפני אינשי בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו, מלמטה למעלה מהו, מן הצד מהו, חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו, תיקו. בעי רב

ובמחבת ובמרחשת · שהוא מיני טיגון שהן אפויות תחלה וחוזר ופותתן וקשה קמיצתן מלהיות מבורצת יותר מקמיצת מנחת סולת שבירוציה טפלין מאליהן צריך להיות מוחק בגודלו בירוצין של מעלה ובאצבעו קטנה בירוצין של מטה : והאיכא מליקה · דתניא בה נמי "וזו היא עבודה קשה" (*בהכל שוחטין): והא איכא חפינה · שבכפלים דתניא בה נמי לקמן בפירקין (דף מט:) "וזו היא עבודה קשה": הכי גרסינן אימא "זו היא עבודה מעבודות קשה שבמקדש": בין הבינים · הנכנס בין האצבעות מהו קומץ הן או שירים הן : דאמר מר · במנחות בפ"ק (דף ט.): שחסרו · שנתפזרו מהן: אין מקטירין כו' · דתניא (מנחות דף ט.) "מן המנחה" פרט לשחסרה היא או שחסר קומצה : כל שממנו לאשים · מאחר שנתת לאש כל משפטו הרי השירים בבל תקטירו דכתיב (ויקרא ב) "לא תקטירו ממנו אשה לה'" לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש : דמקטיר ליה לשום עצים · דמתנה ואומר "אי שירים נינהו הרי הן כשאר עצים": כרבי אליעזר · דפליג במס' זבחים (דף עז:) באיברי חטאת שהן שיריים מאחר שהוקטרו אימורים ונתערבו איברי חטאת באיברי עולה שהן כליל ר' אליעזר אומר יתן הכל למעלה ורואה אני את בשר חטאת למעלה כאילו הן עצים ויליף טעמא מהאי קרא "ואל המזבח לא יעלו וגו'" בתריה דהאי קרא "לא תקטירו ממנו" כתיב : דקמצי שמיני · כהנים שמנים שבשר אצבעותיהן בולט ודוחק זה לתוך זה ואין שם בין הביניים : נר' אליעזר נמי לכתחלה דקמצי שמיני · שלא התיר רבי אליעזר להעלות שיריים לשם עצים אלא מפני תערובת איברי עולה שלא ילכו לבית השריפה כדקאמרי רבנן : אי גמר מלא מלא · מה קומץ בירוצו אינו נקטר אף חפינה בירוציה פסולין : היינו הך · דבעינן לעיל "מהו שיעשה מדה לחפינה" דהני תרוייהו חדא טעמא הוא 'דבירוצין' ומדה לקומץ' "מקומצו" נפקא לן כדאמרינן לעיל "בקומצו" שלא יעשה מדה לקומץ, וגבי בירוצין נמי תניא לעיל יכול מבורץ ת"ל "בקומצו" ואי איפשט לן דמייתינן לחפינה דרשה "דבקומצו" בגזירה שוה כאילו כתיב בחפניו, תרוייהו איפשטו מילה: רב פפא הכי בעי · להא, בלא גזירה שוה "דמלא מלא" איכא למיבעיא להא, אי נמי לא מייתי בחפניו לגבי חפינה (ב) אבל ההיא דלעיל 'לעשות מדה לחפינה' ליכא למיבעיא אלא מגזירה שוה, "דמולקח" לא שמעינן שלא יעשה מדה (לקומץ) דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה במסכת סוכה (דף לז.) : והא ליכא · שמאליו נכנס לבין הביניים והוא לא נתכוון : כדקמצי אינשי · ליחא של אצבעותיו למטה : בראשי אצבעותיו · פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בסלת וקמץ שלם עד שמילא כל אורך פס ידו : מלמטה למעלה · שהפך גב ידו למטה והעלה הקומץ בראשי אצבעותיו לתוך פס ידו : מן הצד · כלומר שלא כדרך הקומצין (ג) גב ידו למטה ולא תחב אצבעותיו בסלת אלא מוליך [א](על) גב ידו בדוחק והסלת נכנס בפס ידו דרך אצבעותיו : כדחפני אינשי · חודה של פס היד למטה :

דבקיה

הדר פשטה בין הביניים ספק · לא ידענא מאי קאמר הדר פשטה הא מעיקרא נמי כי הוה מיבעי ליה ספק הוא ושמא יש לומר דמעיקרא מספקא והוה סלקא דעתך למיפשט האי בכלל קומץ הוא או בכלל שיריים והדר פשטה דספק הוא ואינו בא לחזור ולפשוט הבעיא אי ודאי קומץ אי ודאי שיריים אלא בודאי ספק הוא ואין אדם יכול לעולם לעמוד עליו אי נמי נראה לי דמעיקרא מיבעיא ליה אי טיבלא הוי כדמעיקרא אי ספק הוי ספק קומץ ספק שיריים אי טיבלא הוי כמו מרבה במעשרות דאמר (קדושין דף נא.) פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלות דכל מאי דשקיל טפי מדיניה ואינו נראה בתוך בדעתיה *דכהן תליא מילתא ואין דעתו שיהא קומץ אלא דגואי ומה שנשאר בכלי ומאי דבראי להוו שיריים אבל דביני ביני טיבלא האי כדמעיקרא קודם קמיצה או דילמא פשיטא דטיבלא לא הוי אלא ספק או קומץ או שיריים הדר פשטה דספק הוא ונפקא מינה אי טיבלא הוי אם נתערב בחולין שבעזרה הנאכל עם המנחה כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כא:) יאכלו שיאכלו עמה חולין כדי שתהא נאכלת על השובע לא בטיל וטבל במשהו ואי ספיקא הוי בטיל : **ואמר** מר שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ · ואפי' רבי יוחנן דאמר פ"ק דמנחות (דף ט.) מקטיר קומץ עליהן מודה הוא דלותם שיריים אסורים באכילה כדיליף התם מקרא והכי קאמר אין מקטירין עליהן כלומר אין מקטירין בשבילן את הקומץ כדי להתירן באכילה ולהכי שני בלישניה דהתם קאמר אין מקטירין קומץ עליהן דסמיך לשון הקטרה אגל הקומץ דעיקר הקטרה דהתם בשביל קומץ היא והכא יש ברוב ספרים אין מקטירין עליהן *כו' ולהכי קאמר דלא לקטיר בין הבינים ברישא דא"כ מפסיד להו לשיריים מאכילה : **אלא** רב פפא הכי קא מבעיא ליה מלא חפניו אמר רחמנא · פי' את"ל דגבי קומץ פסול משום דכתיב "וקמץ הכהן" ולא בין הבינים דלאו כהן קומץ אלא ממילא עייל להתם אבל בחפינה לא כתיב ולקח מלא חפניו אלא מלא חפניו דמשמע אפי' בא ממילא לתוך חפניו דקרא "ולקח" גבי גחלים כתיב ולא אקטרת או דילמא ולקח והביא כלומר ולקח דרישיה דקרא קאי נמי אקטרת כמו אגחלים : **קמץ** בראשי אצבעותיו מהו · לאו היינו כמו ההוא דלעיל יכול אפי' בראשי אצבעותיו דההוא דלעיל היינו שאין לו סלת אלא בראשי אצבעותיו והכא בעי למימר שהתחיל לקמוץ בראשי אצבעותיו ונוטל סלת כל כך עד שחופה אצבעותיו על פס ידו : **מלמטה** למעלה מהו · פרש"י שהכניס ראשי אצבעותיו בסלת וגב ידו כנגד הקמח וקמץ ואין זה בראשי אצבעותיו דקא מיבעיא ליה מעיקרא דההוא הוי פירוש שקמץ בראשי אצבעותיו ופס ידו כנגד הקמח : **חפן** בראשי אצבעותיו מהו · אין להקשות כיון דכבר איבעיא לן גבי קמיצה מאי הדר תו מבעיא ליה בחפינה היינו הך כדפריך לעיל וי"ל דפשיטא גוף החפינה והקמיצה אינם שוו להדדי דהאי כדקמצי אינשי והאי כדחפני אינשי ולהכי הדר תו מיבעיא ליה אפי' את"ל דרך קמיצה בכך או אין דרך קמיצה בכך דרך חפינה בכך או לא :

בעי'

רבינו חננאל

במנחת מחבת ומרחשת שהן קשין; כדתניא מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים ומחבת צפה ומעשיה קשים מוחק בגודלו מלמעלה ותוחך היוצא למעלה מאצבעותיו ובאצבעו הקטנה תוחך היורד היוצא חוץ מן הקמיצה· וזו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש · פי' מבורץ שהוא הנמשך ושופע יוצא ויורד אחרי אצבעותיו וכמו שפירשנו הוא מפורש במנחות פרק שתי מדות של יבש [דף צ] (כלומר הלכתא) מדות הלח בירוציהן קודש מדות היבש בירוציהן חול כו' עד ר' יוסי לא מן השם הוא זה אלא שהלח נעקר אחרי שנכנס בכלי ונקדש נעקר ונשתת לאחוריו לפיכך הוא קדש שכבר קדש · והיבש אינו נעקר' וכיון שנתברר כי אינו קודש בירוץ הקומץ מיבעיא לן המתקבץ מן המנחה בין האצבעות ביני[סדק] הנראה כמו נקב מפולש מהו מן הקומץ חשוב או לא ופשטנא לכתחלה לא קמצי אלא כהנים בעלי בשר שמנים שאצבעותם עבות מלמטה וכשסותם אצבעותיו וקומץ ואין שם סדק כלל ואם קמצו כחושים לר' אליעזר ההוא דביני ביני מעלה לשום עצים *) ומקטיר הקומץ ואוכל המנחה אבל לרבנן ספק הוא יש לומר שירים הוא וכל שממנו לאשים השירין שלו אסורין להקטיר מהן כי קומץ אמרה תורה הקטר ולא שיריים ויש לומר קומץ הוא ואין המנחה ניתרת אלא אחרי הקטרת הקומץ לפיכך אין לה תקנה היכי דמי כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקריבו כגון חטאת ואשם שיש אימורין לגבוה שהוא לאשים אם אמר אעלה את כולה עובר בבל תקטירו אבל עולה שכתב בה והקטיר הכהן את הכל המזבחה וכן כל המנחות כולן מקטירין מהן קומץ אם חזר והקטירן עובר בבל תקטירו · אבל חביתי כ"ג שכתוב בהן כליל תקטר · וכן קומץ לבונה כדאמרי' **)בהוציאו לו ואיבעיא לן ביני וביני של מלא חפניו מהו ועלתה בתיקו · ועוד בעי מי שקמץ בראשי אצבעותיו או מן הצדדין של אצבעותיו מהו וכן מי שחפן בראשי אצבעותיו או מקצת אצבעותיו עד שמעלה לתוך חפניו · או חפן בידו אחת ובידו אחת וקירבן זו אצל זו מהו ועלו כולן בתיקו

דבקיה

מסורת הש"ס

זבחים סד: [לקמן מט:] מנחות יא.

סוטה כב: מנחות נח: יבמות ק: זבחים עו:

ויקרא ב: יא

[שם]

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר יוחנן הדר פשטה יהושע עוזאה [illegible]

גליון הש"ס

גמרא או דילמא ולקח והביא בעינן. עיין לקמן דף מט ע"א תוס' ד"ה בעי רב פפא :

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה מן הצד וכו' אלא מוליך על גב ידו · מלת על נמחק :

---

*) בגמ' איתא דמקטיר הקומץ ואח"כ מעלה ספיקא דביני וביני לשום עצים ואפשר דרבינו לא איירי בסדר הקריבה כלל רק ר"ל דלר"א מקטיר שניהם . **) נראה דצ"ל כדתנן (בזבחים דף קט ע"ב) מקטיר את כולו .

תוספות ישנים

[illegible] · פ"ר יוסף : **דגואי** לא תבעי לך · מה שנראה בפנים דבראי מה שנראה בחוץ : **הדר** פשטה בין הבינים ספק הוא · מספקא ליה לרבינו אריה מאי פשיטותא היא זו דמ"מ ספק הוא לחומרא ולא פשט בעייתו ומספק יש לו לעשות כן דמדאורייתא ודאי לא איירי דקמצי שמיא גליא אם היא מן הקומץ או לא :

חפן בראשי אצבעותיו מהו · וא"ת מאי קמיבעיא אי ילפינן מלא מלא מקטורת היינו הך י"ל דמיבעיא ליה אפילו לא ילפינן מלא מלא מקטורת אי נימא משמעות א) דחפינה משמע ליה חפינה בכי האי גוונא ועוד דמוסיף על בעיותיו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו כו' :

א) נ"ל דחפניו :

דבקיה